

S Marijom na putu zajedništva i nade

U Rimu je od 3. do 6. rujna 2025. godine održan 26. međunarodni mariološko-marijanski kongres, na temu Jubilej i sinodalnost: Crkva s marijanskim licem i praksom. Na Kongresu je zapaženo sudjelovao i Hrvatski mariološki institut Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. O aktualnim temama jubileja, nade, mariologije i marijanske duhovnosti s nekoliko je sudionika razgovarala Lidija Miler, univ. mag. theol., članica HMI-a i sudionica Kongresa.

izv. prof. dr. sc. NEDJELJK
s. VALERIJA KOVAČ

■ **Profesorice Kovač, na Kongresu ste, u sklopu glavne teme, održali jedno od šest plenarnih predavanja, pod naslovom »Proročki marijanski put nade u jubilejskoj Crkvi«. Jubilejska godina na poseban način u svijest vjernika doživljava krepost nade. Na koji je način Blažena Djevica Marija putokaz nade ljudima današnjega vremena?**

Marija se prije svega u svome životu pokazala kao žena nade. Ona je svojim *Da Gospodinu*, da bude Majka Božja prihvatila Božje obećanje dano njoj za sav ljudski rod te je pokazala povjerenje u Boga koji ispunja svoja obećanja. Marija je odmah tu svoju radost išla dijeliti sa svojom rođakinjom Elizabetom i tada je ispjeva-

la hvalospjev veličanstvenim Božjim djelima, koja je on učinio, a koja su na kraju više od onoga što se mogla nadati ona sama i njezin židovski narod. No Marijin život s njezinim Sinom Isusom pokazao je da je njezina nada bila i na kušnji, ali da ona nije prestala imati povjerenja u Božja obećanja. Konačno, Marija je kao personifikacija Crkve i kao proslavljena u nebu »znak sigurne nade i utjehe« za sve one koji se njoj utječu za zagovor. Zbog svega rečeno-ga, jako mi se sviđa što je papa Benedikt XVI. za Mariju rekao da je ona naša »zvi-jezda nade« na putovima našega života.

prof. dr. sc. IVAN KARLIĆ, OFM Conv.

■ **Profesore Karliču, pročelnik ste Katedre dogmatske teologije na Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, dio koje je i mariologija, teološka grana koja proučava značenje Blažene Djevice Marije, njezinu ulogu u spasenju i povijest njezina štovanja. Biste li nam ukratko protumačili na koji je način Marija »znak sigurne nade i utjehe«, kako ju se naziva u br. 68 Dogmatske konstitucije Drugoga vatikanskog koncila o Crkvi *Lumen gentium*?**

U Jubilarnoj smo godini, u (post)sinodalnom vremenu u Crkvi, i svi mi vjernici

pozvani smo biti *hodočasnicima nade*, tj. oni koji će, kamo god idu, svjedočiti vjeru, nadu i ufanje u Boga koji svednevice dolazi. Djevica Marija, prva vjernica i učenica, sve je to svjedočila svojim životom i zato je proslavljena kod Boga! Primjer BDM za današnjega vjernika zgodno prikazuje blagopokojni papa Franjo. Naime, u Završnom dokumentu sinode o sinodalnosti Papa na kraju zaziva zagovor *Theotokos Hodegetria* (*Bogorodica Vodičica*), kod nas poznate kao Gospa od Puta. *Theotokos Hodegetria* je stara ikona Djevice Marije, koja je u V. stoljeću bila darovana carici Pulheriji, a koju je ona darovala zajednici monaha u Carigradu, koji su se dragovoljno javljali da budu vodiči slijepim hodočasnicima. S vremenom je ikona dobila naziv *Hodegetria*, tj. ona koja pokazuje put. Marija je za

nas vjernike uistinu putokaz; od nje nam dolazi Isus, a ona je potpuno usmjerena na Boga, njemu vjeruje, njemu se nada, u njega ima povjerenje; ona je zvijezda-orijentir koji svijetli putujućem narodu kroz povijest kao znak sigurne nade i utjehe; ona je slika i početak Crkve (= svi mi) kakva ima biti i danas i u budućnosti (LG 68-69). Nadahnjujući se na Djevici Mariji i današnji je katolički vjernik, upravo po uzoru na Bogorodicu, pozvan biti »vodič«, putokaz svima oko sebe! Naime, mi vjerujemo da Marija hoda s nama, s narodom Božjim sve do konačnog zajedništva s Bogom (LG 2). Marija je *zvijezda* nove evangelizacije, s obzirom na to da je njezin stil *veleprevrat nježnosti i ljubavi* kojom prilazi svakom čovjeku, svakoj povijesnoj situaciji, svakom narodu. Pokazuje nam da je ona uistinu »znak sigurne nade i utjehe«, na njezinu primjeru vidimo kako nježnost i poniznost nisu vrline slabih, nego jakih, ona je *dio Božje logike* koja »silne zbaci s prijestolja, a uzvisi neznačajne«; koja u razmatranju Riječi i svojem hodu prema drugima postaje modelom i našega crkvenoga hoda.

izv. prof. dr. sc. BRANKO MURIĆ

■ **Profesore Muriću, područje Vašega znanstvenog interesa su kršćanska objava i ekleziologija. Posljednjih neko-**

liko godina na razini sveopće Crkve aktualna je Sinoda o sinodalnosti. Koji su marijanski elementi bitni za sinodalnu Crkvu?

Ako sagledamo dosadašnji prijedren put u sinodalnoj preobrazbi Crkve, osobito uzimajući u obzir *Završni dokument* sinode o sinodalnosti, onda primjećujemo kako se u cijelom procesu nalaze utkani marijanski elementi, nekad izričitije, nekad manje. Rekao bih da su oni

gotovo nenametljivo prisutni i obogaćujuće neizostavni. Po Mariji učimo kako biti sinodalna Crkva, ona postaje model i smjerokaz sinodalnosti. Tako polazeći od Marije, osobito od novozavjetnih prizora, neprestano možemo usvajati njezin stav aktivnog slušanja Božje riječi, razgovora u Duhu (koji je istaknut u sinodalnom procesu), razlučivanja i donošenja odluke. Osim toga, u Djevici Mariji, kao majci Spasitelja, majci Crkve i cijeloga čovječanstva, vidimo obilježja misionarske i milosrdne Crkve,

ona je lik Crkve koja sluša, moli, razmatra, razgovara, prati, razlučuje, odlučuje i djeluje. Ona je lik Crkve koja preuzima inicijativu i koja okuplja kao što je to činila od dramatičnih trenutaka križa do Pedesetnice, tako da po Mariji možemo učiti kako obnavljati narušene odnose i zamrle zajednice, ponovno graditi pažnju za Božju volju znajući razlikovati glas Božjega naroda od javnoga mnijenja, usvojiti hrabrost da krenemo na put kao i ona u životnim dramama, oslobodimo se ustaljenosti koja se osobito vidi u klerikalizmu i formalizmu, usvajamo ljubav koja ide ususret svima i bezrezervno pomaže, bez prijetvornosti i suzdržanosti prema drugačijima, učimo prepoznati Božja djela u svijetu i proslavljati ga. U konačnici, bez upada u stereotipizaciju, s Marijinom »revolucijom nježnosti« možemo zajednički kroz izgradnju sinodalne Crkve obnoviti načelo suodgovornosti, vraćajući važnost ženskog elementa općenito i liderstva posebno u Crkvi, prepoznajući i iznova otkrivajući one kvalitete koje su stoljećima bile prigušivane kako u društvu tako i u Crkvi.

izv. prof. dr. sc. ANDREA FILIĆ i TOMISLAV FILIĆ, dipl. theol.

■ **Supružnici teolozi Andrea i Tomislav Filić pripremili su za Kongres izlaganje o Blaženoj Djevici Mariji u nagovorima pa-**

pe Franje uz molitvu Anđeo Gospodnji. Jesu li ljudi današnjega vremena svjesni važnosti poniznosti, povjerenja i predanja Božjoj volji, kako nas to poučava ova molitva? Što je o tome rekao papa Franjo?

Papa Franjo nas je, stavljajući nam Mariju kao uzor, želio senzibilizirati i za rast u poniznosti, povjerenju i predanju Božjoj volji. No pritom nipošto nije htio reći da moramo pasivno prihvaćati sve ono što nam se događa u životu. Premda je o Mariji često govorio kao o poniznoj, jednostavnoj i skromnoj ženi, rado ju je opisivao i kao onu koja se hrabro i aktivno, unatoč vlastitim strahovima i nerazumi-

jevanjima, čitavim svojim bićem uključila u Božji naum spasenja. Dvije su mu slike bile osobito na srcu: Marija koja je uvijek sjedinjena sa svojim Sinom, koja sluša, slijedi i prijanja uz Božju Riječ, i Marija koja služi i nosi Sina Božjega ljudima. Prema Papi su Marijina raspoloživost prema Bogu i ljudima zapravo jedan jedini pokret u kojem se stječu njezina vjera, nada i ljubav, njezina kontemplacija u tišini i radosno hvaljenje Boga, njezina brižnost i uslužnost, njezina poučljivost Duhu Svetome i otvorenost za Božja iznenađenja... Papa Franjo je želio da nasljedujemo takvu Mariju, »zvijezdu koja nas vodi do Isusa«. Molio ju je da nam pomogne tražiti i otvarati se njezinu Sinu i da nam pomogne vidjeti ga i služiti mu u svakom čovjeku.

izv. prof. dr. sc. MARTINA s. ANA BEGIĆ

■ **Draga sestro Ana, profesorica ste moralne teologije. Kako se teologalne kreposti vjere, nade i ljubavi očituju u životu Blažene Djevice Marije i u čemu ih najvi-**

še Marijini štovatelji današnjega vremena trebaju živjeti?

Blažena Djevice Marija uzor je kreposti. Marijina vjera očita je u njezinu bezuvjetnom predanju Božjoj riječi koja se očitovale u navještenju. Njen *fiat* bio je odgovor na sve kušnje u životu, iako je od početka čula riječi starca Šimuna »mač boli probosti će ti srce...«. Nada Blažene Djevice Marije izražena je u trajnom pouzdanju u Božja obećanja, osobito u trenucima nerazumijevanja i patnje pod križem. U potpunom darivanju života, u poniznosti Bogu, u majčinskoj brizi za Krista i njegovu Crkvu krepost ljubavi doseže vrhunac. Marijini štovatelji današnjega vremena pozvani su živjeti vjeru koja se ne boji kušnji i koja se suprotstavlja izazovima suvremenosti, nadu koja ne gubi smisao pred poteškoćama i ne posustaje, te ljubav koja se očituje u služanju, poniznosti i daru bližnjima.

izv. prof. dr. sc. DANIEL PATAFTA

■ **Profesore Patafta, iz perspektive crkvenog povjesničara, koliko je vremenski kontekst u kojemu su nastale vjerske istine važan za njihovo razumijevanje i življenje u suvremenim okolnostima? Koliko je Marija kao lik nade važna i kao povijesna osoba i bezvremenska stvarnost?**

Za crkvenoga povjesničara vremenski kontekst u kojem nastaju dogme i naglasci vjere presudan je za njihovo razumijevanje. Vjera je dovršena u Kristu i apostolskom svjedočanstvu, ali način izražavanja uvijek odgovara izazovima vremena. Kristološke definicije prvih sabora bile su odgovor na hereze koje su ugrožavale vjeru u Kristovo božanstvo i čovječstvo. Na sličan način i marijanske

dogme – Bogorodica (431.), Bezgrješno začće (1854.) i Uznesenje (1950.) – nisu bile nove istine, nego potvrde vjere koju je Crkva stoljećima živjela. One su u pojedinim razdobljima isticale Marijinu ulogu u povijesti spasenja i primjer suradnje s milošću. Dakle, povijesni kontekst pomaže razumjeti zašto Crkva ističe određeni vid vjere u određenom trenutku. Za suvremenoga vjernika to znači da istine nisu apstraktne, nego uvijek imaju pastoralnu i egzistencijalnu dimenziju. Povjesničar pritom pomaže razlikovati ono što pripada biti vjere od povijesno uvjetovana načina izražavanja.

Marija je, s jedne strane, povijesna osoba – mlada Židovka iz Nazareta, majka Isusova – ali je i bezvremenska stvarnost: slika i uzor Crkve, lik nade koji pokazuje da Bog ispunja svoja obećanja u povijesti i životu. U teološkoj i liturgijskoj tradiciji Crkve ona je prepoznata kao slika i uzor Crkve, kao ona koja prethodi vjernicima na putu vjere, i kao znak nade. Njezina vjera i ustrajnost postaju arhetip nade: ako je Bog ispunio svoja obećanja u njezinu životu, onda je vjernicima znak da će ispuniti i svoja obećanja u njihovu životu i povijesti.

prof. dr. sc. KATICA s. KATARINA KOPREK

■ **Profesorice Koprek, cijeli svoj radni vijek bavite se crkvenom glazbom. Za Kongres ste obradili temu »Crkva s marijanskim licem i praksom u glazbenom opusu fra Ive Perana, sluge Božjega«. Vjernicima je dobro poznata tzv. Peranova misa. U čemu je njezina marijanska posebnost?**

Da, točno je. U praksi se uvriježio naziv *Peranova misa*. Ipak, valja znati da je nje-

zin pravi naslov: *Pučka misa Slavite Mariju*. Sluga Božji fra Ivo Peran sâm je tako nazvao to svoje djelo jer je htio da misa bude hvalospjev Mariji. Time je jasno pokazao svoju nakanu da u liturgiji i u pjesmi na poseban način zasja marijansko lice Crkve, da se Marijina prisutnost u životu Crkve izrazi ne samo sadržajno već i zvučno, zajednički i pjevno. Iako se u misnim dijelovima uvijek slavi Trojstveni Bog, Peran je melodijsku i tekstualnu inspiraciju prozeo marijanskim tonom poniznosti, radosti i blizine narodu. Melodije nose blagost i toplinu karakterističnu za pučke marijanske popijevke, što vjernici lako prepoznaju. U analizi glazbene građe mise primjećuju se melodijske linije slične pučkim popijevkama: »Zdravo Djevo«, »Čuj nas Majko«, »Prosti moj Bože«, »O mila Majko nebeska«, »Stala plačuć«, a može se čuti i eho gregorijanske mise »De Angelis« prilagođen pučkom izrazu. Naime, Peran je koristio sličan tonalitetni okvir i ritmičku prohodnost očuvavši pritom jednostavan, pjevan i lako usvojiv stil. On vjernike ne stavlja u ulogu pasivnih slušatelja, nego aktivnih sudionika euharistijskoga slavlja, što je potpuno u duhu i Drugoga vatikanskog koncila. Za mene ovo djelo sluge Božjega fra Ive Perana ostaje istinska paradigma sinodalne Crkve koja hodočasteći s Marijom slavi Jubilarnu godinu 2025.

prof. dr. sc. VLADIMIR DUGALIĆ

■ **Profesore Dugaliću, svećenik ste Đakovačko-osječke nadbiskupije, u kojoj su poznata marijanska svetišta u hrvatskome narodu: Aljmaš, Ilača, Gospa od Brze Pomoći u Slavonskom Brodu, Dragotin, Šumanovci. Koje su »dodirne**

točke« hodočasničke duhovnosti i vjerskoga turizma, osobito u marijanskim svetištima?

Vjernici oduvijek u svetištima traže duhovnu utjehu te su svetišta, prije svega, oaze molitve, mjesta duhovnoga obraćenja i pokore. U duhu današnjega sinodalnog hoda, hodočašće u marijansko svetište svojevrsni je put razlučivanja te rasta u crkvenom zajedništvu. Danas, međutim, svetišta sve češće posjećuju hodočasnici koji, osim duhovnoga iskustva, nastoje bolje upoznati povijest svetišta, umjetnost i kulturu mjesta, običaje, lokalna jela te prirodne ljepote toga kra-

ja. Nisu više rijetki ni turisti nekršćani koji posjećuju svetišta jer su mjesta bogate kulture i povijesti. Suočeni smo tako s novim izazovima jer se gubi stroga podjela između hodočašća i vjerskog turizma. Potrebno je stoga promicati vrlinost gostoljubivosti, kao i jačanje suradnje svetišta s lokalnom gospodarskom i turističkom zajednicom. Osim toga, za one koji dolaze iz duhovnih motiva, uz razne oblike pobožnosti potrebno je osmisliti kateheze koje će im pomoći u produbljanju vjere. Za posjetitelje koji nisu kršćani potrebno je ponuditi evangelizacijske sadržaje kako bi kroz kulturne i umjetničke sadržaje u svetištu bolje razumjeli osnovne istine kršćanske vjere.

dr. sc. fra JOSIP ŠIMIĆ

■ **Poštovani fra Josipe, svećenik ste koji se u pastoralnome radu često susreće s raznim vjerničkim praksama, možda i ne posve ispravnoga štovanja Blažene Djevice Marije. Vi ste i znanstvenik. Objasnite nam važnost učiteljske uloge svećenika u promicanju marijanske duhovnosti.**

Govoreći o važnosti svećeničke učiteljske uloge u pastoralnom promicanju prave marijanske duhovnosti i pobožnosti trebamo se prisjetiti da su pape u drugoj polovici dvadesetoga stoljeća u brojnim prigodama o tome progovarali i pozivali da se izbjegavaju pretjerivanja u marijanskoj pobožnosti. U predsaborskom razdoblju, posebno na trećem mariološkom i jedanaestom marijanskom kongresu u Lurdu 1958., teolozi su bili posve podijeljeni u dvije struje: na kristotipiste, koji su smatrali da sve što se pripisuje Kristu treba biti preslikano na Mariju i eklezio-tipiste, koji su smatrali da je Krist jedini posrednik između Boga i ljudi i da je Mariji mjesto u Crkvi s vjerničkim pučkom. Duhovna ravnoteža uspostavljena je VIII. poglavljem saborske dogmatske konstitucije *Lumen Gentium*. Svećenici su u poslijesaborskim desetljećima prošloga stoljeća u pastoralnom djelovanju postupno počeli shvaćati Marijin savjet poslužiteljima u Kani: »Što god vam rekne, učinite!« (Iv 2, 5). Danas možemo govoriti o mariologiji, marijanskoj duhovnosti i pobožnosti, koje su kristocentrične, a to znači da Marija kao najčasnija vjernica u Crkvi vjernike upućuje na Krista. Kristocentričnost susrećemo u dokumentima i izjavama poslijesaborskog učiteljstva, u teološkom pristupu novih mariologa i posebno u pastoralnom djelovanju svećenika u marijanskoj duhovnosti i pobožnosti, posebno pučkoj. Tome treba posvetiti posebnu važnost u priručnicima kristologije i mariologije i u predavanju mariologije na teološkim učilištima. Zaključimo kako je to ispravno shvaćanje i u pastoralnoj praksi ispravno tumačenje staroga kršćanskoga načela – Kristu po Mariji, *Ad Christum per Mariam*. ■